

KESKKONNAAMET

PROTOKOLL

Linnamäe paisu ja hüdroelektrijaama veeloa andmisest keeldumise eelnõu avalik arutelu

31.05.2024 Microsoft Teams

Algus 13:34, lõpp 16:30

Modereeris: Sander Loite, **assisteeris** Karina Laasik (Keskkonnaameti, edaspidi *KeA*, veeosakonna juhtivspetsialist)

Protokollis: Kairit Kriis (KeA veeosakonna vanemspetsialist)

Võtsid osa: Agne Aruväli (Kliimaministeeriumi, edaspidi *KliM*, veeosakonna nõunik), Andrus Umboja (Jõelähtme Vallavanem), Egle Avi (KeA veeosakonna vanemspetsialist), Egle Smith (KeA keskkonnakorralduse büroo vanemspetsialist), Elina Leiner (KeA veeosakonna peaspetsialist), Emma Krikova (KeA veeosakonna juhtivspetsialist), Hanna Maria Kokla (KeA õigusosakonna jurist), Helen Kranich (Kultuuriministeerium, edaspidi KuM, õigus- ja haldusosakonna õigusnõunik), Herki Tuus (Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, edaspidi *REM*, kalanduspoliitika osakonna valdkonnajuht), Kaili Viilma (KeA looduskasutuse osakonna juhataja), Kaire Tooming (Muinsuskaitseameti ehituspärandi osakonna ehituspärandi kaitsekorralduse juht), Kalev Tulits (Linnamäe paisjärve MTÜ juhatuse liige), Kalle Kroon (MTÜ Hörnas juhatuse liige), Kristi Pai (KeA looduskaitse planeerimise osakonna vanemspetsialist), Liivi Reinhold (KeA avalike suhete osakonna juhataja), Liivia Mahlapuu (MTÜ Jägala Kalateed juhatuse liige), Madis Messimas (Hoiame Loodust MTÜ), Mailis Ental (Jõelähtme valla keskkonnasõunik), Maret Vildak (KeA looduskasutuse osakonna juhtivspetsialist), Margus Kõiva (Advokaadibüroo WALLESS OÜ vandeadvokaat), Margus Teemant (Koila Külaselts juhatuse liige), Marili Kangur (KeA veeosakonna vanemspetsialist), Mark Pahk (Roheline Jälg MTÜ juhatuse liige), Martin Kesler (Tartu Ülikool Kalabioloogia ja kalanduse osakond Lõhe ja meriforelli töörühma juhataja, ihtüoloogia ja kalanduse teadur), Meelis Järvemägi (KeA veeosakonna vanemspetsialist), Merle Põld (KuM õigus- ja haldusosakonna osakonnajuhataja), Märt Kiisel (Jägala Energy OÜ juhatuse liige), Reesi Sild (KuM kultuuriväärtuste osakonna muinsuskaitseõunik), Silja Jakobi (KeA veeosakonna vanemspetsialist), Tanel Ader (REM kalanduspoliitika osakonna peaspetsialist), Triin Mägi (KeA veeosakonna juhataja), Vahur Kivistik (Wooluvabrik OÜ juhatuse liige).

PÄEVAKORD

- Sissejuhatus
- Keskkonnaameti ettekanne
- Wooluvabrik OÜ ettekanne (Vahur Kivistik)
- Kultuuriministeeriumi ettekanne (Helen Kranich)
- Muinsuskaitseameti ettekanne (Kaire Tooming)
- MTÜ hoiame loodust ettekanne (Madis Messimas)
- MTÜ Jägala Kalateed ettekanne (Liivia Mahlapuu)
- Kalateadlane Martin Kesleri ettekanne
- Arutelu ja vaba mikrofon

ETTEKANDED

1. **Keskkonnaamet** (edaspidi *KeA*) tutvustas oma ettekandes seisukohti, millele tugines veeloa andmisest keeldumise otsuse eelnõu tegemisel, mis on järgmised:
  - Pais kui rändetõke avaldab vee-elustikule olulist negatiivset mõju. Paisjärve alla jäävad olulised kudealad, mis tuleks taastada, et saavutada vee-elustiku soodne seisund.
  - Paisutamisega jätkamine kahjustab Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärke ja terviklikkust. Jägala jõe loodusala ei ole võimalik teha Natura 2000 erandit. WV huvi elektrit toota ei kaalu üles EL keskkonnaõigusest tulenevaid eesmärke.
  - Linnamäe hüdroelektrijaama (edaspidi *Linnamäe HEJ*) seiskamisel saamata jääv taastuvatest allikatest toodetud elektrienergia on võimalik kompenseerida arendatavate taastuvenergia võimsustega.
  - Paisutuse likvideerimisel ei ole ilmtingimata vajalik kultuurimälestiseks oleva paisukeha lammutamine.
  - Vabariigi Valitsus korralduse nr 163¹ (edaspidi *VV korraldus*) kohaselt nõustub Vabariigi Valitsus tegevusloa andmisega Linnamäe paisul Jägala jõe paisutamiseks ja hüdroenergia kasutamiseks, kuid tegevusloa andmise, sh ka mitte andmise otsustab Keskkonnaamet.

Küsimusi ettekande kohta ei olnud.

Helen Kranich küsis kalade parandamise meetmete kohta Purtse jõel. Sillaoru kalapääsu uuringust tulenevalt soovis infot võrede kohta.

Maret Vildak selgitas, et Purtse jõel on ka lisaks eeltoodule muud probleemid, sh jääkreostus mida ei ole täielikult likvideeritud ja elustik ei ole taastunud. Sillaoru HEJ turbiinid tuleks välja vahetada, et allavoolu oleva jõe veetaset ei kõigutataks. Need on Purtse puhul kaks peamist tegurit. Sellega, et smoltide suremise vältimiseks on vaja kasutada tihedamat võret teatud perioodil on KeA kursis.

2. Wooluvabrik OÜ ettekande põhiseisukohad:

- VV korraldus on teistsugustel seisukohtadel, kui KeA. VV on leidnud, et puuduvad alternatiivsed lahendused, et ülekaalukas avalik huvi on põhjendatud (kultuuriväärtus prevaleerib keskkonna väärtuste ees) ja et Natura 2000 võrgustiku alal on olemas sobivad asendusmeetmed. Wooluvabrik OÜ (edaspidi *WV*) arvates on KeA ennast lahti haakinud

---

¹ Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/307062022005>

Eesti õigussüsteemist kuna ei täida VV korraldust, mis on KeA-le kohustuslik. KeA ei saa VV-st teistsugust seisukohta võtta.

- KeA pisendab energiajulgeolekut. Tsiteerides akadeemik Arvi Hamburgi Eesti Teaduste Akadeemia 03.04.2019 väljendatud seisukohta, *et reguleeritaval taastuvenergiel töötavate hüdroelektrijaamade tootmisvõimsuste sulgemine vähendab Eesti energiajulgeolekut ning suurendab fossiilkütustel toodetava bilansienergia vajadust. Hüdroelektrijaamade sh Linnamäe HEJ rolli energiamajanduse Rohepöördes on oluline, seepärast palub Teaduste Akadeemia kaaluda avaliku teenuse elektri ja kalakasvatuse mõju ühiskonnale.*
- Linnamäe HEJ likvideerimine lõpetab tõenäoliselt ka Jägala Energy elektri tootmise.
- KeA ei ole käsitlenud hüvitusmeetmena kalamaimude inkubeerimist ja taasisustamist.
- Sobivad jõed hüvitusmeetmeteks oleksid Vasalemma, Pirita ja Purtse ning teatud ulatuses Kasari, mis kompenseeriks täielikult KeA või Mereinstituudi poolt hinnatud 8000 – 12 000 laskujat. Ainuüksi Purtse jõgi kompenseeriks selle koguse ära. Purtse jõe puhastamise protsess käib juba aastaid, sinna on panustatud Euroopa Liidu (edaspidi EL) rahasid ja 10-15 a perspektiivis on see kaladele täiesti kõlblik. Ebaõige on väide nagu Purtse HEJ kõigutaks veetaset, seal on üks reguleeritav turbiin ja vee kõigutamist ei toimu.
- 2004 a Villu Reiljan ja Sulev Vare oma allkirjaga lõhejõgede määrase seletuskirjas ütlesid, et olemasolevaid vesiehitisi määras ei puuduta. 2014 tegi KeA ise Keskkonnaministeeriumile ettepaneku arvata välja Jägala jõgi lõhejõe nimekirja hulgast ja sellega algatas keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH). KeA seisukoht muutus ja KMH-d saadeti 7-8 korda tagasi. Lõpuks KeA hüvitas KMH maksumuse WV-le
- KeA ei ole menetlenud veeluba õiguspäraselt ja on pahatahtlikult sellega venitanud.

Küsimused ettekande kohta:

Madis Messimas kommenteeris, et teiste jõgedega ei ole võimalik Jägala jõge asendada.

Mark Pahk küsis, kas ja mis mahus on ajaloo jooksul WV panustanud keskkonnakahjude likvideerimisse mida nende tegevus on aastate jooksul kaasa toonud.

Vahur Kivistik vastas, et neilt ei ole sellist panustamist küsitud.

3. Kultuuriministeeriumi ettekande põhiseisukohad:

- VV korraldus on siduv eelhaldusakt Muinsuskaitseameti (edaspidi MKA) ja KeA jaoks. VV tegi otsuse KeA eest. VV tuvastas, et tegevusel on ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alale, puuduvad alternatiivsed lahendused ja tegevus on vajalik avalikkuse jaoks esmatähtsatel ja erakordselt tungivatel põhjustel, mistõttu prevaleerib kultuuriväärtus. Tegevusloa andmise otsuse teeb KeA (st hindab muude nõuete täitmist) ning seab hüvitusmeetmete rakendamise kohustuse.
- Linnamäe HEJ on haruldane mälestis – Eestis alles kolm (Kunda, Hellenurme ja Linnamäe) viimast, rohkem kui 100 a töötavat HEJ-d. Erandi seadmist nõutakse vaid Linnamäele.
- Kalajõgede seisund on aja jooksul paranenud.
- Veeloa eelnõus ei ole kaalutud põhiseaduse § 11 tulenevat proportsionaalsuse põhimõtet.
- Riigikohus kaitsevööndi laiendamise otsus ei anna KeA-le õigust otsustada kultuuriväärtuste üle.
- MKA ei kooskõlasta tegevust, mis võib kahjustada mälestist. MKA-l puudub kaalumisvõimalus teha mälestise säilitamise kaitse määramisel teistsugust otsust, kui on kirjas VV korralduses. Pais peab senisel kujul säilima.
- Kultuuriväärtuslike paisude lõhkumised ei ole edulood kultuuripärandi jaoks. Rohkem kultuuripärandi osas järeleandmisi ei tehta. Näitena Roti kalapääsu juhtum, kus ükski kala pääsu ei kasuta. Sindi paisu ei saa eduloona välja tuua, kuna üleval on kormoranide probleem.

Küsimused ettekande kohta:

Kalle Kroon küsis, kas ta õigesti sai aru, et keskaegsete muististe hävitamine ja selle lubamine näiteks Paides (keskaegne kunagi eksisteerinud kiriku samba alus, unikaalne lubjaahi), on muinsuskaitseameti väärtuste tunnistajaks?

Helen Kranich palus MKA-l eraldi vastata. Arutelu käigus täpsustati, et Paide osas oli saadetud kiri MKA poolt, milles selgitati, et tegemist oli lumesaha poolt hävitamisega.

4. Muinsuskaitseameti ettekande põhiseisukohad:

- MKA seisukohad ei ole muutunud.
- Eesti kultuuripärand on taastumatu ressurss, mida ei leidu kusagil mujal maailmas. Pärand on osa meie kultuurilisest identiteedist, mida tuleb hoida tulevastele põlvedele. Linnamäe HEJ on silmapaistev, mastaapne ja kõrgel professionaalsel tasemel kavandatud insenertehnilise betoonrajatisega ja on unikaalne ja haruldane ehitis, mille väärtus ajas tõuseb.
- Paisu kaitse alla võtmisega midagi keskkonnas ei muutunud ja seega ei leitud vastuolu keskkonna kaitse eesmärkidega.
- Kultuurimälestiseks on tunnistatud 14 paisu lõhejõgedel sh Linnamäe HEJ. Otsused on tegemata Linnamäel, Kundas ja Hellenurmes. Algses funktsioonis töötavaid kultuurimälestistest vesiehitisi on ainult 3. Kõigil on olemas omanikud, kes soovivad nende kasutamist algses funktsioonis jätkata. Teist funktsiooni Linnamäe paisule ei leia.
- Muinsuskaitseadus (edaspidi MKS) annab omanikule kohustuse mälestise eest hoolt kanda. Igaüks peab hoiduma tegevusest, mis võib mälestist ohustada, rikkuda või selle hävitada MKS § 33 lg 1. Mälestise kadumine ei ole asendatav. Kui paisjärv alla lasta võib tekkida erosioon ja kahjustada muinsusväärtust.

Küsimused ettekande kohta:

Herki Tuus viitas MKA selgitusele, et mälestis säilib kui see on kasutuses. Linnamäe paisul nõuab MKA nii paisutuse kui ka elektritootmise säilimist. Vastukaaluks lõhed ei saa seoses sellega hakkama ei allpool ega ülalpool paisu. Ta palus täpsustada, mis kompromissist MKA räägib, kui üks pool nõuab maksimaalset parimat lahendust.

Kaire Tooming selgitas, et MKA ja KeA arusaam kompromissist on erinev.

5. MTÜ Hoiame Loodust ettekande põhiseisukohad:

- VV-st esindas otsuse tegemisel ainult KuM ja VV kirjutas korraldusele alla.
- Loodusdirektiiv (edaspidi LD) kohustab hindamistes ja otsustamistes lähtuma üksnes parimatest teaduslikest alustest ja teadmistest, mis tähendab, et kaalutlustes ei saa arvesse võtta nõndanimetatud rahvahääletusi, et lisada ja tõendada kaalukust.
- Eestikeelne tõlge moonutab täielikult loodusdirektiivi põhimõtet, mis puudutab looduslike elupaiku LD ei räägi seisundi parandamisest, vaid taastamisest.
- On vastuolu taastuenergia direktiivi põhikriteeriumitega: kunstlikult paisutatud veesammas on tekitatud otseselt elektrienergia tootmise eesmärgil, energiatootmine kahjustab ja halvendab otseselt looduskeskkonda ja paisjärv suurendab CO₂-e ja teiste kasvuhoonegaaside emissiooni.
- Tegevuse kaalumisel peab olema teada nii loodusväärtuse eksisteerimisväärtus kui ka taastamisväärtus.
- Linnamäe HEJ on toiminud ilma uue loata üle 10 aasta, mille tõttu on see viivitanud looduslike elupaikade taastamise kohustuse täitmist ja põhjustanud sellega alusetult kahjude suurenemise, rääkimata veel pikkade kohtumenetlustega kaasnenud suurest ajakulust ja rahalisest kahjust otseselt ka kodanikele ja ka riigi rahakotile.

- Paisukeha rekonstrueerimine ei olnud seadusega kooskõlas tegevus, ja selleks kasutati riiklikku toetust.

Küsimusi ettekande kohta ei olnud.

6. MTÜ Jägala Kalateed ettekande põhiseisukohad:

- Kui 2018 oli paisjärve ja loodusliku jõe pooldajaid enam-vähem võrdselt, siis tänaseks on looduskeskonna pooldajad ülekaalus.
- Jõelähtme Vallavalitsus analüüsis koos Taltech'i teadlastega kui otstarbekas on teha investeeringuid, et kasutada Linnamäe HEJ toodangut kohaliku valla elektrivarustuse katteks. See plaan ei osutunud analüüsi kohaselt edukaks.
- Jõelähtme Vallavalitsus soovis Linnamäe HEJ-d kasutada hädaolukordadeks. See plaan ei saanud Siseministeeriumi ega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi heakskiitu. Tootmismahd on väike ja mitte pidev. Tootlikkus on alla 50%, sest jões ei ole piisavalt vett.
- Keskkonnateadlikkus on kasvanud, puhast loodust osatakse hinnata.
- Avalikkuse ootus on, et jõgi taastatakse.
- Ettepanek KeA-le teha koolitusi HEJ-de ja Natura osas, et teadlikus paraneks.
- On tehtud analüüs, mis on saadetud Keskkonnaministeeriumile ja see näitas, et Linnamäe HEJ ei vasta kehtivale riikliku kaitse alla võtmise eeldustele, sest seal on suured puudujäägid. Tänapäeval ei saaks Linnamäe paisu kaitse alla võtta.
- Paisu on mitmekordselt ümberehitatud, ettepanek on veelkord ümber ehitada nii, et ka kalad saaksid liikuma.
- Keskkonnakahjud tuleks kõigi erinevate kasusaajate poolt hüvitada.

Küsimused:

Kaire Tooming ei nõustunud väitega, et Linnamäe paisu tänaste kriteeriumite alusel ei oleks võimalik kaitse alla võtta. MKA on teinud uue hindamise ja leidnud, et ka tänapäeval saab Linnamäe paisu kultuurimälestiseks tunnistada.

Margus Teemant küsis, millist sidusrühma MTÜ esindab?

Liivia Mahlapuu vastas, et MTÜ-sse kuuluvad inimesed, kes soovivad, et Jägala jõgi oleks jälle looduslik jõgi.

Märt Kiisel, Jägala Energy tõi välja, et viimasel 3-4 aastal on keskmiselt kord aastas esinenud olukord, kus Linnamäel asuva Tammi alajaama piirkonnas on tulnud mh Linnamäe HEJ tagada elektrenergia varustuskindlust piirkonnas. Kõrgepingeliini rikete/remondi korral on tulnud tagada piirkonna elektrivarustus paralleelliini kaudu, mille läbilaskevõime on väiksem kui hetkeline piirkondlik tarbimisvõimsus. Puudu jääv elektriline võimsus on vastavatel hetkedel olnud tagatud piirkonnas töötavate hüdroelektrijaamadega.

7. Kalateadlane Martin Kesler ettekande põhiseisukohad:

- Jägala jõgi on naaberjõgedest oluliselt veerikkam. Eesti on lausksmaa ja meil on vähe kärestikulisi ja külma veega jõgesid, mis sobiksid lõhelistele kudumiseks. Paisjärve alt paljastuks suurepärane kudeala.
- Natura ala tuleb asendada samas või suuremas mahus, kuid sedasama komplekti, kui Jägala jões, ei ole mujal. Purtse jões puuduvad paksukojaline jõekarp ja jõesilm.
- Paisu mõjud siirdekaladele on järgmised: –
  - * tõkestamine (kalapääsud leevendavad vaid osaliselt)

- * läbi paisjärve on noorjärgudel keeruline teed leida ja läbi turbiinide allavoolu minek on neile hukutav
- * paisutatud alal kaovad elupaigad (jõe asemel järv)
- * paisust allavoolu hüdroloogilise režiimi muutus ja temperatuur suvel tõuseb, mis on vastuvõetamatu lõheliste
- Kalade kaitsemeetmed on mõju avaldanud ja lõheliste seisund on paranenud.

Küsimused:

Margus Teemant küsis, miks Jägala jõe ei ole siiani tehtud püügikeeldu. Martin Kesler vastas, et allpool Linnamäe paisu on lõhe kudemine ebaõnnestunud ja kaitseme neid elupaiku, kus lõhe päriselt saab edukalt kudedada, siis kui pais avatakse tehakse kindlasti muudatusi püügikorralduses.

Helen Kranich küsis, kas on välistatud, et Jägala jõgi muudaks oma sängi nagu see oli Rotil Ahja jõel.

Martin Kesler vastas, et ei ole selle objektiga seotud ja ei ole kursis, mis negatiivne olukord seal on.

Helen Kranich täpsustas, et 2024 tehti inseneri poolt vaatlus Roti vesiveskile ja tuli välja, et jõgi muutis ettearvamatult sängi, st vesi läks sinna kuhu ise tahtis.

Martin Kesler selgitas, et jõe sängid muudavadki ilmet ja tema ei näe seda negatiivse aspektina, kuna loodus nii käitubki.

ARUTELU

Vahur Kivistik küsis, millal Purtse jõgi taastab lõhede taastootmise potentsiaali, kui kõik läheb nii nagu arvatakse.

Martin Kesler vastas, et Purtse HEJ töötab tsükliliselt ja KeA-le on esitatud mitmeid kaebusi selles osas. Lõhe arvukusel on üldiselt positiivne trend. Erinevad sellekohased aruanded on kättesaadavad avalikkusele. Parimatel aastatel on küündinud 4800 smoldini ehk peaaegu 40% potentsiaalset. Ei oska täpselt prognoosida.

Helen Kranich küsis KeA-lt, et millised on kõige uuemad uuringud ja dokumendid, mida on KeA kasutanud otsuse tegemisel peale VV otsuse tegemist 2020. aastal.

Maret Vildak vastas, et Natura hindamine on tehtud valdavalt varasemal perioodil, kui 2020, kuid seda on kaasajastatud tulenevalt vahepeal muutunud õigusaktidest või materjalidest.

Kairit Kriis täiendas, et veemajanduskava raames on tehtud hilisemaid uuringuid, millele on otsuse tegemisel tuginetud.

Helen Kranich toonitas, et ei leidnud hilisemaid andmeid ja kõik on pärit enne kui VV otsuse tegi.

Herki Tuus tõi välja, et Helen Kranichi ettekandest käis läbi, et Riigikohtu lahendid ei ole sätestanud uusi pädevus jaotusi MKA ja KeA vahel. Ta selgitas, et 15.01.2024 Riigikohtu lahend otsustas küll, et mälestiste kaitsevööndi laiendamine oli õiguspärane, aga lahendi p 31 oli märgitud, et kuna pädev asutus muinsuskaitseliste ja muude keskkonnahuvide vastastikkuseks kaalumiseks on KeA ning EL keskkonnaõiguse normid kaaluvad vastuolu korral üles muinsuskaitseliste huvid, tuleb KeA-l küll veeloa menetluses arvesse võtta muinsuskaitseliste huve, kuid juhul, kui KeA jõuab järeldusele, et neist hoolimata ei ole alust veeluba väljastada, on selle järeldusega seotud ka MKA. KeA on jõudnud veeloa protsessis

järeldusele, et MKA väärtused ei kaalu üles looduskaitsele. Küsis, kas Helen Kranich endiselt väidab, et KeA-l ei ole õigust sellist otsust teha, sest kohus ei ole seda sätestanud.

Helen Kranich selgitas uuesti, et konkreetse kohtuasja põhjendused on siduvad ainult sama kohtuasja lahendavale alama astme kohtule. See kohtuasi lõppes lahendiga ja seetõttu ei ole tal ka täiendavat mõju. Ta viitas halduskohtumenetluse seadustiku §-le 233 lg 1 (Riigikohtu otsuses esitatud seisukohad õiguse tõlgendamisel ja kohaldamisel on sama asja uuesti läbivaatavale kohtule kohustuslikud.) Ta tõi välja, et küsis Riigikohtu kohtunikult, et kas punkt 31 on täiesti üldine ja õige põhimõte, et kui EL õigusest või siis veeseadusest ei tulene kaalutusõigust, siis prevaleerib keskkonnakaitse valdkond. Vastus oli, et sellist absoluutset järeldust ei saa teha.

Lisaks selgitas Kranich MTÜ Hoiame Loodust ettekande kohta, kus räägiti direktiivide erinevatest tõlgetest, et EL-s on kaks akti et, on EL määrused, mis on sõnastuslikult kohustused liikmesriigile ja EL direktiivid, mille osas on liikmesriigil õigus/kohustus üle võtta ainult eesmärgid ja ta on vaba valida viisi millisel moel ta seda eesmärki saavutab. Ehk seetõttu, kui võtta veeseaduse norm ja direktiivi norm, tuleb lähtuda veeseaduse normist.

Märt Kiisel küsis KeA-lt kumb oli enne kas Linnamäe HEJ või natura ala.

Maret Vildak vastas, et Linnamäe HEJ taastati 2002. aastal, Natura tuli 2004 a. Kuna HEJ-l vahepeal lõppes luba ära, tuli uuesti otsustada veeloa andmine. Ja mõjusid Naturale seal varem hinnatud ei olnud, siis tuli hinnata mõjud ära nüüd, mida KeA ka tegi. Natura eesmärgiks ei ole ainult seisundi säilitamine, vaid eesmärk on ka elupaikade taastamine.

Madis Messimas vastas Helen Kranich'le, et direktiivi saab tõlgendada üksnes juriidilisel tasemel, see tähendab seda, et ta on ainult üheselt mõistetav. Iga liikmesriik vastavalt oma tingimustele võtab direktiivi põhimõtted üle. Moonutatud teksti järgi ei ole võimalik täita direktiivi põhimõtet.

Mark Pahk palus välja tuua, kust pärineb kogu KuM-i väidete alusinfo, et Linnamäe on tunnistatud väljapaistvaks ehitiseks, sest sellist väidet ei ole Eestis keegi esitanud.

Helen Kranich märkis, et rääkida tuleb terviklikust kompleksist, et üks osa säilida saaks, peab ka teine osa säilima sest nad on omavahel seotud. Kaire Tooming lisas, et mälestisena on kaitse all pais. Linnamäe paisu muinsuskaitse alla võtmiseks valmis ekspertiis, kus vaadati üle kogu kompleks ja leiti, et peale paisu muude osade muinsuskaitse alla võtmine ei ole põhjendatud, mis ei tähenda, et kui Linnamäe HEJ 21. sajandi arhitektuuri kontekstis üle vaadatakse, võib ka Linnamäe HEJ saada riiklikult kaitstavaks pärandiks.

Helen Kranich – selgitas uuesti, et Riigikohtu lahendi järeldused ei kohaldu otsuste tegemisele teistele haldusorganitele.

Karina Laasik luges ette: **Jõelähtme Vallavalitsuse Vallavanema Andrus Umboja avalduse** „Jõelähtme vald läbi vallavalitsuse ja volikogu jääb oma enam kui 10 aasta menetluse käigus esitatud seisukohtade juurde, leiab, et Keskkonnaameti tegevus on nihilistlik, ühekülgne, jättes kõik teised argumendid, mis ei toeta paisutuse likvideerimist käsitlemata või käsitleb neid valikuliselt. Keskkonnaamet ei arvesta piirkonnas teiste kaitsealuste liikide elukeskkonna säilitamise vajadusega. Keskkonnaameti lahendus, mida meile ka ettekande lõpus demonstreeriti on kaitsealuse paisukeha hävitamine, mis ei ole lubatav. Seega paisutuse

lõpetamine ei võimalda kalade kudeala taastada, sest kala ei saa paisust läbi ega üle. Selle tulemuseks on halvim lahendus üldse.“

Erki Tuus märkis vastuseks Jõelähtme Vallavalitsuse avaldusele, et avasid saab teha ka hüdrojaama hoone kohale, mis pole muinsuskaitse all. Ei pea tegema paisukehasse, mis on muinsuskaitse all.

Mark Pahk päris, kas rekonstrueerimine nägi ette suure betoonhamba ehitamist paisukehale.

MKA Kaire Tooming selgitas, et mälestise säilimise tagamiseks on lubatud konstruktiivsed lisandused.

Helen Kranich tõi välja, et on palunud KeA-l esitada kõikidele tutvumiseks tabel, kus on kajastatud esitatud arvamused ja ettepanekud ning mida on KeA nende kohta arvanud. Ta palus, et see ülevaade tehakse kõikidele kättesaadavaks ja kordas KuM-i palvet, et avalike arutelude juurde lisatakse need kultuuriväärtuste analüüsid, mida on koostanud kultuurivaldkonna eksperdid. Ta nentis, et eelmisel avalikul arutelul KeA seda lubas, aga siia maani pole teinud.

Lõpetuseks tänas Karina Laasik osalejaid ning lisis, et KeA teeb avaliku arutelu kohta protokoll, mis saadetakse osalistele esimesel võimalusel. Ta kinnitas, et otsuse tegemisel vaadatakse üle kõik nii kirjalikult kui ka avalikul arutelul suuliselt esitatud arvamused ning otsus tehakse hiljemalt 2024 aasta lõpuks nii nagu menetlus tähtaeg, 31.12.2024, ette näeb.

Sander Loite tänas konstruktiivse arutelu ja viisaka suhtlemise eest